

**VALTIOVARAINVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 13/2004 vp**

**Valtioneuvoston selvitys hallituksen kannan-
otosta komission 10.2.2004 antamaan rahoitus-
kehystiedonantoon**

**Valtioneuvoston selvitys komission kolmannes-
ta koheesioraportista**

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 13 päivänä helmikuuta 2004 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten valtioneuvoston selvityksen hallituksen kannanotosta komission 10.2.2004 antamaan rahoituskehystiedonantoon (E 4/2004 vp).

Samoin suuri valiokunta on 25 päivänä helmikuuta 2004 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten valtioneuvoston selvityksen komission kolmannesta koheesioraportista (E 13/2004 vp).

Valtiovarainvaliokunta on kokouksessaan 12.3.2004 päättänyt antaa asioista yhteisen lausunnon.

Jaostovalmistelu

Asiat on valmisteltu valiokunnan kaikissa jaostoissa. Loppuvaiheessa lausunnon valmistelu on tapahtunut koko valiokunnan kokoonpanossa.

Asiantuntijat

Valiokunnassa asioita käsiteltäessä ovat olleet kuultavina

- Euroopan parlamentin jäsen Kyösti Virrankoski

- aluekehitysjohtaja Märten Johansson, sisäasiainministeriö
- toinen valtiovarainministeri Ulla-Maj Wideroos ja budjettineuvos Rauno Lämsä, valtiovarainministeriö.

Hallinto- ja tarkastusjaostossa ovat olleet kuultavina

- budjettineuvos Rauno Lämsä, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Martti Salmi, valtioneuvoston EU-sihteeristö
- apulaisosastopäällikkö Ritva Koukku-Ronde, ulkoasiainministeriö
- alue- ja kuntaministeri Hannes Manninen ja aluekehitysjohtaja Märten Johansson, sisäasiainministeriö
- maakuntajohtaja Esa Halme, Etelä-Suomen maakuntien liitto
- vs. maakuntajohtaja Risto Poutiainen, Pohjois-Karjalan liitto.

Turvallisuus- ja puolustusjaostossa ovat olleet kuultavina

- everstiluutnantti Ilkka Laitinen, yli-insinööri Jukka Metso, ylitarkastaja Tarja Mankkinen ja ylitarkastaja Tiina Männikkö, sisäasiainministeriö.

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- budjettineuvos Rauno Lämsä, valtiovarainministeriö
- tutkimusprofessori Jaakko Kiander, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
- tutkimuspäällikkö Markku Kotilainen, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos
- tutkimusjohtaja Raija Volk, Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos
- johtaja Jukka Pekkarinen, Palkansaajien tutkimuslaitos.

Sivistys- ja tiedejaostossa on ollut kuultavana

- neuvotteleva virkamies Jaana Palojärvi, opetusministeriö.

Maatalousjaostossa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Kari Valonen, maa- ja metsätalousministeriö
- professori Kyösti Pietola, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus
- johtaja Tapio Kytölä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toimitusjohtaja Jouko Setälä, ProAgria Maa-seutukeskusten Liitto ry.

Liikennejaostossa on ollut kuultavana

- talousjohtaja Marja Heikkinen-Jarnola, liikenne- ja viestintäministeriö.

Kauppa- ja teollisuusjaostossa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Sakari Immonen ja neuvotteleva virkamies Tapio Laamanen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- tutkimusprofessori Jaakko Kiander, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
- johtaja Petri Peltonen, Tekes
- johtaja Jukka Pekkarinen, Palkansaajien tutkimuslaitos
- varatoimitusjohtaja Tarmo Korpela, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- johtaja Erkki Ormala, Nokia Oyj.

Sosiaali- ja työjaostossa ovat olleet kuultavina

- finanssisihteeri Arto Salmela, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Ulla Jatila ja ylitarastaja Pauliina Porkka, työministeriö.

Asunto- ja ympäristöjaostossa on ollut kuultavana

- talousjohtaja Oili Hintsala, ympäristöministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYKSET

Rahoituskehystiedonanto (E 4/2004 vp)

Komissio ehdottaa uusia rahoituskehyksiä laadittavaksi vuosille 2007—2013 eli seitsenvuotiselle jaksolle. Jatkossa tarkoitus olisi siirtyä viiden vuoden sykleihin, joka noudattelisi niin komission kuin Euroopan parlamentinkin toimikautta.

Rahoituskehystiedonannon päähuomio keskittyy kasvun ja kilpailukyyn sekä työllisyyden turvaamiseen unionin alueella sekä Lissabonin strategian tavoitteiden toteuttamiseen. Komissio esittää kolme keskeistä painopistealuetta:

- kestävä kehitys
- kansalaisia lähempänä oleva Eurooppa
- Eurooppa kansainvälisenä toimijana.

Komissio esittää rahoituskehysten rakenteen täydellistä uusimista. Tarkoituksena on politiikkasuuntautunut kehysrakennelma, joka vastaisi unionin hyväksymiä prioriteetteja viiden menotsakkeen pohjalta:

- 1a) Kasvua ja työllisyyttä edistävä kilpailukyky
- 1b) Kasvua ja työllisyyttä edistävä koheesio
- 2) Luonnonvarojen kestävä hallinta ja suojele
- 3) Unionin kansalaisuus, vapaus, turvallisuus ja oikeus
- 4) Euroopan unioni kansainvälisenä toimijana
- 5) Hallinto.

Nykyiset rahoitusnäkyvät jakautuvat kahdeksaan meno-otsakkeeseen, ja otsakkeiden kokonaismäärä on 11, kun otetaan huomioon alaotsakkeet. Tiedonannon mukaan resurssien rajaaminen ja kohdentaminen lukuisiin otsakkeisiin ja alaotsakkeisiin tekee järjestelmästä jäykän ja estää resurssien asianmukaisen mukauttamisen ja käytön sekä vaikuttavuuden lisäämisen unionin polittisten päämäärien saattamiseksi.

Omia varoja koskevat päätelmänsä komissio lupaa esittää erillisessä, neuvostolle kesään 2004 mennessä antamassaan raportissa.

Rahoituskehysten sisältämä budjettikatto aiotaan komission tiedonannon mukaan pysyttää Agenda 2000 -paketin yhteydessä sovitussa 1,24 prosentissa BKTL:stä. Lisäksi Euroopan kehitysrahasto liitettäisiin EU:n talousarvioon. Sen nykyinen osuus on 0,03 prosenttia BKTL:stä. Merkittävä osa EU:n varoista kohdennettaisiin tavoitteisiin, jotka koskevat kasvua ja työllisyyttä tukevaa kilpailukykyä (16 %) ja EU:ta kansainvälisenä toimijana (7 %). Kehykset mahdollistaisivat kasvu- ja kilpailukyky-määrärahojen kolminkertaistamisen vuonna 2013 vuoden 2004 hinnoin. Samoin kansalaisuus- ja oikeusasioiden resurssit voitaisiin kolminkertaistaa. Rahoituskehykset mahdollistaisivat komission arvion mukaan ulkosuhdemäärärahojen runsaan 40 prosentin, koheesiovarojen 30 prosentin sekä luonnonvarojen resurssien kolmen prosentin lisäyksen.

Valtioneuvoston kanta

Hallitus pitää tärkeänä kurinalaista budjettipolitiikkaa sekä jäsenmaissa että unionissa. Uusien jäsenvaltioiden mahdollisimman nopea integroituminen on koko unionin etu, mutta myös nykyisten jäsenvaltioiden heikoimpia alueita tulee jatkossakin voida tukea.

Suomi tukee komission analyysiä kilpailukyvyyn ja Lissabonin strategian osalta. Tässä mielessä se pitää tärkeänä lisätä tutkimus- ja innovaatioresursseja. Samoin eEurope-toimintasuunnitelman jatkuminen eEurope 2013:n muodossa tulisi varmistaa hyvissä ajoin.

Alueellisen koheesion tulisi olla tulevalta kaudella koko unionin yksi keskeisimmistä toiminnan perustoista. Suomi katsookin, että alueellisen koheesiopolitiikan ja kilpailukyvyyn edistämisen tulisi olla uusien rahoituskehysten sisällön ja resursoinnin kulmakivi.

Suomi tukee komission esitystä maaseudun kehittämistoimien rahoituksen kokoamisesta yhteen. Yhteinen maatalouspolitiikka, jonka määrärahatarpeista päätettiin lokakuussa 2002 ja kesäkuussa 2003, tarvitsee rinnalleen aktiivisen maaseudun kehittämissä politiikan koko unionin alueella.

Sektoripoliittisten mitoitusten pohjalta Suomi katsoo, että EU:n rahoituskehukset (sitoumukset) tulee mitoittaa tulevalta kaudella enintään noin 1,1 prosentin tasolle EU:n bruttokansantulosta (Euroopan kehitysrahaston budjetoinnin vaikutuksia ei ole tässä otettu huomioon). Tällä kokonaismitoituksella tulee turvata lisäresurssien osoittaminen etenkin Suomen kannalta tärkeiden ja unionin tuloksiltaan vaikuttavimpien politiikkaprioriteettien toteuttamiseen. Tätä kantaa on määrä tarkentaa, kun saadaan komission lainsäädäntöehdotukset kesällä 2004.

Kolmas koheesioraportti (E 13/2004 vp)

Komissio tekee kolmen vuoden välein arvion koheesiopolitiikan tuloksista ja vaikuttavuudesta. Edellinen koheesioraportti, jossa analysoitiin laajentumisen vaikutuksia, julkaistiin vuonna 2001.

Kolmas koheesioraportti täsmentää analyysiä ja esittää linjauksia tulevasta aluepolitiikasta. Koheesioraportin viitekehysten muodostaa edellä todettu komission rahoituskehystiedonanto. Tämän mukaisesti alue- ja rakennepoliittisiin menoihin osoitettaisiin 0,41 prosenttia BKTL:stä.

Komissio käsittelee raportissa laajasti alueellista koheesiota, jonka tulisi toimia vastapainona talouden, väestön ja kilpailukyvyyn voimakkaalle keskittymiselle Euroopan ydinalueille. Alueellinen koheesio pitää sisällään luonnonolosuhteiltaan erilaisten alueiden vahvuuksien ja potentiaalain tunnustamisen sekä alueiden erityishuomioimisen EU:n alue- ja rakenne-

politiikassa. Tällaisia alueita ovat tietyt saaret ja vuoristoalueet, merentakaiset alueet sekä pohjoiset harvaan asutut alueet.

Komission esityksen mukaan EU:n alue- ja rakennepolitiikan tavoitteena tulee myös jatkossa olla alueiden välisten kehityserojen vähentäminen sekä taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistaminen. Alue- ja rakennepoliittisilla toimenpiteillä pyritään tukemaan kestävää talouskasvua painottamalla entistä enemmän alueellisen kilpailukyvyyn kehittämistä ja tuen keskittämistä tärkeimpiin painopisteisiin. Lisäksi keskeisiä tavoitteita ovat rakenteiden uudistaminen, osaamisen ja työllisyyden edistäminen, sosiaalinen koheesio ja kestävä kehitys.

Valtioneuvoston kanta

Suomi tukee lähtökohtaisesti komission esitystä, että alue- ja rakennepolitiikkaan osoitetaan resursseja suunnilleen 0,40 prosenttia EU:n bruttokansantulosta. Suomi pitää hyvänä myös sitä, että komissio tunnustaa esityksessään unionin pohjoisten, erittäin harvaan asuttujen

alueiden pysyvät luonnonhaitat osana alueellista koheesiopolitiikkaa. Suomi etsii kestävää rahoitusratkaisua ja pitää kynnyskysymyksenä, että Suomen pohjoiset ja itäiset alueet sisällytetään korkeimman aluetuen piiriin myös jatkossa.

Hallituksen kannanoton mukaan Suomi pitää komission esittämää uutta, alueellisen kilpailukyvyyn ja työllisyyden tavoitetta hyvänä lähtökohtana konvergenssitavoitteen ulkopuoliselle politiikalle. Uusi tavoite sisältää kaksi ohjelmasiouta, joista ensimmäinen, Euroopan aluekehitysrahaston rahoittama, tähtää alueiden kilpailukyvyyn parantamiseen. Toinen, Euroopan sosiaalirahaston rahoittama, puolestaan tähtää työllisyysstrategian horisontaalisten periaatteiden toteuttamiseen.

Suomi tukee komission esitystä yksinkertaistaa maaseudun kehittämistoimien rahoitusjärjestelmää. Samoin Suomi suhtautuu periaatteessa myönteisesti komission yleislinjauksiin yksinkertaistaa rakennerahastojen hallintomenetelyjä ja selkeyttää komission, jäsenmaiden, alueiden ja paikallisyhteisöjen välistä työnjakoa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kuten edellä on jo todettu, vuosien 2007—2013 rahoituskehukset muodostavat samalla myös komission kolmannen koheesioraportin viitekehysten. Tästä syystä valtiovarainvaliokunta on päättänyt yhdistää näiden kahden valtioneuvoston selvityksen käsittelyyn.

Valtiovarainvaliokunta otti kantaa Suomen strategiaan painopisteisiin EU:n uusista rahoitusnäkyistä lausunnossaan VaVL 8/2003 vp. Tällöin valiokunta muistutti, että kyse on laajentuneen unionin ensimmäisten rahoitusnäkyiden valmistelusta, mikä tekee valmisteluprosessista tavallistakin vaativamman. Valiokunta on eri yhteyksissä pitänyt hallituksen tavoin tärkeänä, että valmistelu liitetään nykyistä kiinteämmin koko unionin keskipitkän ajan politiikkasuunniteluun.

Suomesta on tulossa entistä selkeämmin nettomaksaja laajentuneessa unionissa. Valiokunnan saaman arvion mukaan Suomen laskennallinen nettomaksu vuonna 2013 olisi 540—880 miljoonaa euroa. Tulevat rahoituskehysneuvottelut tulevat näin ollen olemaan Suomen kannalta erittäin tärkeitä. Näissä neuvotteluissa valtiovarainvaliokunta tukee aiemman linjauksensa mukaisesti valtioneuvoston selvityksessä esitettyä tavoitetta jatkaa kurinalaista budjettipolitiikkaa myös tulevaisuudessa. Kuten valtioneuvosto selvityksessään toteaa, komission linjaukset eivät kaikilta osin täytä tätä vaatimusta.

Komission ehdottamia painopisteitä — kilpailukyvyyn ja työllisyyden parantamista, alue- ja rakennepolitiikkaa sekä sisäisen turvallisuuden parantamista — voidaan myös valiokunnan mielestä pitää Suomen kannalta oikeina. Valio-

kunnalla ei sen sijaan ole ollut käytettävissä olevan tiedon pohjalta edellytyksiä ottaa kantaa maksusitoumusten enimmäismäärään. Suomen hallituksen alustava kanta, 1,1 prosentin raja maksusitoumuksille, vastaa Euroopan kehitysrahasto huomioon ottaen käytännössä noin yhden prosentin maksatusmäärärahoja. Tämä on varsin lähellä EU:n suurimpien nettomaksajien neuvotteluissa tähän mennessä edustamaa kantaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomen asettamat sisällölliset tavoitteet voidaan turvata tulevissa jatkoneuvotteluissa. Hallituksen tulee mitoittaa maksusitoumuksia ja maksatuksia koskevat linjauksensa tämän mukaisesti. Tässä yhteydessä tulisi myös päästä eroon jo useita vuosia jatkuneesta budjettivarojen alikäytöstä, millä voidaan vaikuttaa myös rahoituskehityksen riittävyyteen.

Kilpailukyky

Komission ehdotuksen mukaan T&K-toimintaan suunnattavat varat on tarkoitus kolminkertaistaa vuoteen 2013 mennessä. Valiokunta pitää tutkimukseen suunnattavien resurssien lisäämistä erittäin perusteltuna, sillä EU:n kehittäminen maailman kilpailukykyisimmäksi talousalueeksi edellyttää unionin sekä jäsenmaiden panostamista tietoon ja innovaatioihin. Unionin tutkimukseen käyttämät varat ovat olleet esim. Yhdysvaltoihin ja Japaniin verrattuna vähäiset.

Voimakas budjetin kasvattaminen voi kuitenkin johtaa monissa maissa siihen, että kansalliset panostukset korvataan EU-rahoituksella. Tällainen menettely ei vahvista Euroopan kilpailukykyä eikä edistä yhteisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Valiokunta viittaa Lissabonin strategiasta antamaansa lausuntoon VaVL 10/2004 vp ja korostaa voimakkaasti sitä, että EU:n rahoituksella ei tule paikata kansallisen rahoituksen jälkeenjääneisyyttä, vaan EU:n toimenpiteillä on saatava aikaiseksi todellista lisäarvoa jäsenmaissa ja koko unionin alueella.

Valiokunta katsoo, että tutkimustoiminnan kasvun tulisi kohdistua aloille, jotka parhaiten tukevat innovaatio toimintaa, tuottavuuden ja yritystoiminnan kasvua ja työllisyyttä. Tällöin

korostuvat myös panostukset tietoyhteiskunnan kehittämiseen liittyviin hankkeisiin, joita pyritään edistämään etenkin eEurope-toimintasuunnitelmalla. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja pitää tärkeänä, että hyvissä ajoin varmistetaan eEurope-hankkeen jatkuminen myös vuoden 2005 jälkeen.

Myös koulutuksella on merkittävä osa kilpailukykyyn parantamisessa. Rakenteelliset uudistukset ovat myönteisiä unionin koulutusyhteistyön kehittämisen kannalta. Tärkeää on kuitenkin varmistaa, että painotus eri osioiden sisällä myös käytännössä kohdentaa riittävät määrät rahat koulutukseen.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että voimavarat suunnataan jatkossa entistä voimakkaammin jo sovittujen keskeisten toimenpiteiden sekä Euroopan kilpailukykyä selkeästi parantavien hankkeiden toteuttamiseen.

Alue- ja rakennepolitiikka

EU:n alue- ja rakennepoliittisten menojen kokonaismäärä on tulevaisuudessa Suomen nettorahoitusaseman kannalta entistäkin merkittävämpi asia. Yhteensä alue- ja rakennepolitiikkaan tulnaisiin tulevalla rahoituskehyskaudella komission kaavailujen mukaan käyttämään noin 336 miljardia euroa.

Valiokunta yhtyy tässä vaiheessa hallituksen kantaan, että alue- ja rakennepolitiikkaan tulee komission esitysten pohjalta varata jatkossa noin 0,40 prosenttia EU:n bruttokansantulosta. Saadun selvityksen mukaan tämä mahdollistaa rakennepolitiikkarahoituksen painopisteen siirtämisen kaikkein köyhimmille alueille ja edistää siten unionin koheesiotavoitteen saavuttamista. Samalla se mahdollistaa myös vanhoissa jäsenmaissa puuttumisen alueellisiin ja rakenteellisiin ongelmiin — näiden maiden köyhimpiä alueita unohtamatta.

Rahoituskehystiedonantoon liittämässään kannanotossa hallitus pitää Suomen tavoitteena edelleen, että pohjoiset ja itäiset alueet sisällytetään korkeimman aluetukiluokituksen piiriin myös tulevalla rahoituskaudella. Kolmatta koheesioraporttia koskevassa kannanotossa halli-

tus pitää kynnyskysymyksenä, että Suomen pohjoiset ja itäiset alueet sisällytetään korkeimman aluetuen piiriin myös jatkossa.

Komissio esittää, että Suomi kuuluisi tulevalta rahoituskehyskaudella tavoite 2 -alueeseen. Tähän kuuluvat alueet, joiden bruttokansantuote/asukas on yli 75 prosenttia EU-15:n eli nykyisten jäsenmaiden keskiarvosta. Tavoite tähtää alueellisen kilpailukyvyyn ja työllisyyden edistämiseen. Alue- ja rakennepolitiikkaan varatuista resursseista tähän käytetään tulevalta rahoituskaudella noin 18 prosenttia. Unionin pohjoiset, erittäin harvaan asutut alueet saisivat tuen korotettuna.

Valtiovarainvaliokunta toteaa, että kaikki uudet jäsenmaat ovat koheesiomaita ja kuuluvat konvergenssitavoitteen eli tavoite 1:n piiriin. Valtaosa alue- ja rakennepolitiikkaan varatuista määrärahoista, noin 78 prosenttia, käytetään tulevalta rahoituskaudella tavoite 1 -alueille. Konvergenssiohjelmaan pääsevät mukaan alueet, joiden bruttokansantuote/asukas on alle 75 prosenttia EU-25:n eli laajentuneen unionin keskiarvosta.

Tavoite 3 pitää sisällään alueellisen yhteistyön edistämisen unionin sisä- ja ulkorajoilla. Tämän tavoitteen toteuttamiseen ohjattaisiin Interreg-toteuttamisperiaatteita noudattaen noin neljä prosenttia alue- ja rakennepolitiikan varoista. Ulkorajoilla olisi käytössä uusi ns. naapuruisinstrumentti, jolloin esimerkiksi Suomen ja Venäjän yhteishankkeita voitaisiin rahoittaa samasta rahastosta. Valiokunta on eri yhteyksissä antanut tukensa tämän uuden instrumentin käytölle. Kuten hallitus rahoituskehyskannotossaan toteaa, naapuruisinstrumentin toimeenpano edellyttää myös rahoituksen kasvavaa suuntaamista tämän prioriteetin mukaan. Suomi lähtee siitä, että pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelman rahoitus tulee taata muun muassa ulkosuhderahoituksen tarkoituksenmukaisista rahoitusinstrumenteista — ottamatta tässä vaiheessa kantaa esimerkiksi erilliseen budjettilinjaan.

Valtiovarainvaliokunta katsoo, että strateginen valinta Suomen osalta tapahtuu sen mukaan, kuuluvatko köyhimmät alueemme jatkossa

tavoite 1:n vai tavoite 2:n piiriin. Valiokunta lähtee yksiselitteisesti siitä, että Suomen pohjoiset ja itäiset alueet tulee sisällyttää korkeimman aluetukiluokituksen piiriin tulevallakin rahoituskaudella. Tämä on myös ainoa tapa, jolla näille alueille voidaan jatkossa turvata nykymuotoiset mahdollisuudet myöntää alueellisia valtiontukia (muun muassa yritysten investointitukea ja alueellista kuljetustukea). Samoin se on paras tapa turvata näiden alueiden asema tulevan rahoituskehyskauden jälkeen vuodesta 2013 eteenpäin.

Aiemman kantansa mukaisesti valtiovarainvaliokunta katsoo, että tavoite 1:n lisäksi Suomessa tarvitaan vuoden 2006 jälkeenkin nykyisen tavoite 2 -ohjelman kaltaista, rakennemuutoksia helpottavaa instrumenttia. Valiokunnan käsityksen mukaan on pelättävissä, että koko maan kuuluminen tavoite 2 -alueeseen heikentäisi nykyisten tavoite 2 -alueiden suhteellista asemaa. Nykytasoinen tuki näille rakennemuutosalueille on kuitenkin välttämätön alueellisesti tasapainoisen kehityksen, kilpailukyvyyn ja työllisyyden näkökulmasta.

Maaseudun kehittäminen

Kuten edellä on todettu, komissio esittää nykyisten maaseutupoliittisten välineiden kokoamista yhteen Luonnonvarojen hoito -pääluokan alle sekä maaseutupolitiikan rahoittamista uudesta maaseudun kehittämisrahastosta. Suomi tukee komission esitystä yksinkertaistaa rahoitusjärjestelmää, mutta samalla edellyttää maaseudun kehittämistoimien resurssien lisäämistä komission esittämää enemmän, noin 20 prosenttia nykytasoon verrattuna. Suomi korostaa, että maaseudun nopea rakennemuutos edellyttää unionilta tehostettuja toimia maatilatalouden kehittämiseksi, epäsuotuisten luonnonolosuhteiden kompensoimiseksi sekä maatilatalouden ulkopuolisen elinkeinotoiminnan edistämiseksi ja maaseudun palvelurakenteen kehittämiseksi. Valtiovarainvaliokunta pitää valtioneuvoston esittämiä näkökohtia oikeina.

Saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää todennäköisenä, että kehysten valmistelun

yhteydessä ei käsitellä maatalouden suoria tukia ja markkinointitoimia, joiden tulevaisuudesta tehtiin päätöksiä jo kesällä 2003. Kokonaiskehykset tältä osin linjattiin jo lokakuussa 2002. Vuosien 2007—2013 maatalousbudjetti jäädytetään vuoden 2006 tasolle. Vuosittain tehdään vain yhden prosentin inflaatiokorotus. Uusien jäsenmaiden maataloustukia korotetaan portaittain budjettikauden loppuun saakka. Tähän asti maatalousuudistuksessa sovittu budjettikuri koskee vain nykyisten jäsenmaiden tukia, jotka alenevat reaalisesti koko ajan. Kokonaisuudessaan maatalouden ja maaseudun kehittämisen osuus laskee EU:n budjetissa 45 prosentista 35 prosenttiin vuosina 2006—2013.

Valiokunta toteaa, että maaseudun kehittäminen on jäänyt sekä rahoituskehystiedonannossa että koheesioraportissa liian vähälle huomiolle. Kun painotetaan sosiaalista ja työllisyysnäkökulmaa, maaseudun uuden elinkeinotoiminnan kehittäminen on välttämätöntä korvaamaan maatalouden piiristä väheneviä työpaikkoja ja säilyttämään mahdollisuuden asua maaseudulla.

Yleinen suuntaus koko EU:n alueella on valiokunnan käsityksen mukaan muutto maaseudulta kasvukeskuksiin. Tämä yhdessä jäsenvaltioiden välisten ja niiden sisäisten elintasoerojen kasvun kanssa asettaa myös koheesio-politiikalle uusia haasteita. Maaseudun kehittämisen priorisointia on jatkettava ja sen ohella myös maatalous on edelleen nähtävä tärkeänä osana maaseutualueiden tasapainoista kehittämistä unionissa. Kannattavan maa- ja metsätalouden lisäksi maaseudun monimuotoisuus edellyttää toimivaa infrastruktuuria, peruspalvelujen saatavuutta ja luottamusta niiden jatkuvuuteen. Tähän kokonaisuuteen kuuluvat myös koulutuspalvelujen saatavuus, toimivat tie- ja tietoyhteydet sekä muut julkisen vallan palvelut.

Valtiovarainvaliokunta totesi esimerkiksi toisesta koheesioraportista antamassaan lausunnossa VaVL 15/2001 vp, että maaseudun näkökulmasta koheesioperiaate ei näytä toimineen Suomessa. Erityisesti harvaan asuttu, syrjäinen maaseutu on hyötynyt liian vähän aluekehitysviranomaisten vastuulla olevasta EU:n rakennerahastojen ohjelmaperusteisesta kehittämistyöstä.

Valiokunta totesi viimeksi Suomen EU-politiikan keskeisistä tavoitteista vuonna 2004 antamassaan lausunnossa VaVL 7/2004 vp, että myös maaseudun kehittämisen kannalta Suomen tavoite pitää nykyiset, erittäin harvaan asutut tavoite 1 -alueet unionin korkeimman aluetuen tavoite 1:n piirissä jatkossakin on kaikkein keskeisin. Samalla on pidettävä huolta siitä, että Suomessa hyödynnetään täysimääräisesti rakenneohjelmien varat.

Erilliskysymyksenä valtiovarainvaliokunta kiinnittää huomiota vielä rahoituskehyskausien taitekohdan mahdollisiin ongelmiin. Vanhan kehyskauden päättyminen ja uuden käynnistymisen hitaus jäsenmaissa saattavat synnyttää jopa yli vuoden mittaisen katkon niissä toimissa, joita rahastojen kautta on rahoitettu. Saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää mahdollisena, että esimerkiksi kaikki maaseudun kehittämistoiminta pysähtyy ns. ALMA-alueilla vuosina 2006—2007.

Sisäinen turvallisuus

Osana kehysten rakenteen uusimista komissio esittää uutta otsaketta, jonka nimi on Kansalaisuus, vapaus, turvallisuus, oikeus. Tämän otsakkeen suhteellinen kasvu muihin verrattuna olisi huomattavan suuri rahoituskehyskaudella; määrärahakehys kasvaisi vuonna 2013 peräti 162 prosenttia vuoden 2006 kehykseen verrattuna.

Tiedonannossa todetaan, että todellinen vapautteen, turvallisuuden ja oikeuteen perustuva alue on välttämätön peruspilari Euroopan unionille. Laajentumisen myötä on yhä enemmän kansalaisia, jotka odottavat saavansa aivan uusia hyötyjä asuessaan tällä alueella. Toisaalta laajentuminen tuo mukanaan myös erityisiä haasteita esimerkiksi unionin ulkorajojen turvallisuuden kannalta.

Suomi on johdonmukaisesti tukenut raja-valvonnan yhteisörahoituksen lisäämistä ja taloudellista taakanjakoa. Myös valtiovarainvaliokunta on eri yhteyksissä pitänyt tärkeänä, että jatkossa unionille kehitetään toimivampia rahoitusvälineitä ulkorajayhteistyöhön. Lähtökohtana tulee kuitenkin olla, että perusrahoitus

säilyy kansallisissa budjeteissa. Yhteisörahoitusta käytettäisiin jäsenmaiden rajavalvonnan infrastruktuurin kehittämiseen, investointeihin ja kalustohankintoihin. Rajavartioiden palkkaukset ja rajavartiolaitoksen kulutusmenot hoidettaisiin jatkossakin kansallisesti.

Valiokunta katsoo, että Suomen tulisi edelleen pyrkiä vaikuttamaan siten, että tavoite yhteismitallisiin kriteereihin perustuvasta ulkorajavalvonnan yhteisrahoituksesta ja taloudellisesta taakanjaosta voitaisiin varmistaa vuosille 2007—2013. Rajavalvonnan perusrahoituksen tulee säilyä jäsenvaltioiden kansallisissa budjeteissa.

Toisena rajavalvontaan liittyvänä yleisenä tavoitteena tiedonannossa nostetaan esille yhdennetyn ulkorajavalvontajärjestelmän aikaansaaminen. Euroopan unionin rajavalvontaviraston olisi määrä viitoittaa tietä yhteiselle rajavalvontayksikölle. Huolimatta siitä, että tällä ajatuksella ei vielä toistaiseksi ole neuvoston asiallista hyväksyntää, se liittyy kuitenkin läheisesti neuvoston kesäkuussa 2002 hyväksymään EU:n jäsenvaltioiden ulkorajasuunnitelmaan. Saadun selvityksen mukaan toistaiseksi ei ole tehty vielä konkreettisia aloitteita ulkorajasuunnitelmasa mainitun yksikön muodostamiseksi. Jäsenvaltioiden enemmistö katsoo, ettei yhteisten yksiköiden muodostamista saa käyttää väylänä kohti ylikansallista EU-rajavalvontaviranomaisista. Tämä vastaa myös Suomen kantaa.

Valiokunta lähtee siitä, että myös EU:n rajavalvontavirastoa ei voida tulkita askeleeksi kohti ylikansallisesti toimivaltaista "Euroopan rajavartiostoa". Valtiovarainvaliokunta korostaa, että nopein ja kustannustehokkain tapa varautua ulkorajoilla mahdollisesti syntyviin odottamattomiinkin tilanteisiin on toimia kansallisella pohjalla. Yhteisön tulisi avustaa mahdollisesti vaikeuksiin joutunutta jäsenvaltiota ensisijaisesti taloudellisesti edellä kuvatun taakanjaon mukaisesti.

Rahoituskehystiedonannossa todetaan turvallisuuden takaamisen rikollisuuden ja terrorismin ehkäisemisen ja torjumisen avulla olevan

jatkossakin keskeinen haaste unionille. Tiedonannossa korostetaan muun muassa Euroopan poliisivirasto Europolin ja Euroopan poliisiakatemia toiminnan kehittämistä turvallisuutta edistävinä toimina. Myös Eurojust-yksikköä vahvistetaan, jotta voidaan lisätä koordinoitua ja yhteistyötä tutkijoiden ja syyttäjien välillä vakavien, rajat ylittävien rikosten yhteydessä. Nämä vastaavat valiokunnan käsityksen mukaan myös Suomen tavoitteita.

Rahoitusjärjestelmä

Komissio aikoo esittää omia varoja koskevat periaatteelliset uudistusehdotuksensa myöhemmin keväällä annettavassa erillisessä raportissa. Rahoitusjärjestelmään ei esitetä sen vuoksi nyt suuria muutoksia.

Komissio ehdottaa kuitenkin uudenlaisen, kaikkia jäsenvaltioita koskevan yleisen korjausmekanismin käyttöönottoa. Tarkoituksena on korjata kertoimen avulla sellaiset nettorahoitusosuudet, jotka ylittävät määritellyn rahoituskuluisen yhteisvastuun rajan. Tällä tavoin voitaisiin korjata yksittäisen jäsenvaltion suhteelliseen vaurauteen nähden liiallista budjettitaakkaa. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kielteiseen kantaa ja katsoo, että ehdotettu järjestelmä mutkitaisi omien varojen järjestelmää entisestään. Suunnan pitäisi olla päinvastoin kohti oikeudenmukaista, mutta yksinkertaista ja läpinäkyvää järjestelmää. Näitä tavoitteita voitaisiin edistää muun ohessa poistamalla kaikki nykyiset maksuhelpotukset.

Vaikka komissio ei ehdota uutta omaa varaa, tiedonannossa on kuitenkin viitattu uudenlaiseen veropohjaiseen varaan yhteisön rahoituslähteenä. Valiokunta on suhtautunut tällaisen EU-veron käyttöönottoon aiemmissä kannanotoissaan varauksellisesti ja ilmaisee myös tässä yhteydessä kielteisen kantansa asiaan. Valiokunta katsoo, että omien varojen järjestelmää voidaan kehittää nykyiseltä pohjaltaan niin, että se olisi läpinäkyvämpi ja vastaisi paremmin jäsenmaiden vaurautta.

Lausunto

Lausuntonaan valtiovarainvaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä todetuin huomautuksin.

Helsingissä 26 päivänä maaliskuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Olavi Ala-Nissilä /kesk	Iivo Polvi /vas
vpj.	Matti Ahde /sd	Virpa Puisto /sd (osittain)
jäs.	Jyri Häkämies /kok	Matti Saarinen /sd
	Kyösti Karjula /kesk	Anni Sinnemäki /vihr
	Jari Koskinen /kok	Irja Tulonen /kok (osittain)
	Pekka Kuosmanen /kok	Kari Uotila /vas
	Reijo Laitinen /sd (osittain)	Jukka Vihriälä /kesk
	Maija-Liisa Lindqvist /kesk	vjäs. Christina Gestrin /r (osittain)
	Mika Lintilä /kesk	Timo Kalli /kesk
	Pekka Nousiainen /kesk	Olli Nepponen /kok (osittain)
	Pirkko Peltomo /sd	Maija Perho /kok.

Valiokunnan sihteereinä jaostokäsittelyissä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Alpo Rivinoja
valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen
valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.